

Ersättningsetableringar

En rapport skriven av
WSP Analys och Strategi
på uppdrag av Konkurrensverket

Förord

Den 1 april 2009 infördes ändringar i lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning och i lagen (1993:1652) om ersättning för sjukgymnastik som innebär att det nu är möjligt för läkare respektive sjukgymnaster att överlåta sin verksamhet. En sådan s.k. ersättningsetablering ska anmälas till landstinget som ska publicera en ansökningsinbjudan där villkoren för det nya samverkansavtalet ska framgå. Landstingen ska därefter ingå samverkansavtal med den sökande som erbjudit högsta pris för verksamheten och som uppfyller vissa angivna krav. Bland annat får hon eller han inte ha rätt till ersättning inom ramen för ett valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Konkurrensverket har fått i uppdrag av regeringen att följa hur lagändringarna avseende ersättningsetableringar för vissa privata vårdgivare tillämpas. Uppdraget utgör en del av Konkurrensverkets uppdrag att följa hur landstingens införande vårdvalssystem i primärvården påverkar konkurrensen mellan utförare, förutsättningar för en mångfald av utförare inom hälso- och sjukvård och främjande av en kvalitetskonkurrens mellan dessa.

Konkurrensverket har gett WSP Analys & Strategi i uppdrag att göra en kartläggning av samtliga ansökningar om ersättningsetableringar som lämnades in under det första året med de nya reglerna, dvs. under perioden 1 april 2009 till 31 mars 2010.

Författaren svarar för de slutsatser och bedömningar som görs i rapporten.

Stockholm, juni 2010

Dan Sjöblom
Generaldirektör

Foto: Helena Ryhle

UNITED
BY OUR
DIFFERENCE

RAPPORT

Ersättningsetableringar

Juni 2010

Analys & Strategi

Konsulter inom samhällsutveckling

WSP Analys & Strategi är en konsultverksamhet inom samhällsutveckling. Vi arbetar på uppdrag av myndigheter, företag och organisationer för att bidra till ett samhälle anpassat för samtiden såväl som framtiden. Vi förstår de utmaningar som våra uppdragsgivare ställs inför, och bistår med kunskap som hjälper dem hantera det komplexa förhållandet mellan människor, natur och byggd miljö.

Titel:
Redaktör:
WSP Sverige AB
Besöksadress: Arenavägen 7
121 88 Stockholm-Globen
Tel: 08-688 60 00, Fax: 08-688 69 99
Email: info@wspgroup.se
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
www.wspgroup.se

Förord

Konkurrensverket genomför en uppföljning av hur lagändringarna avseende ersättningsetablering för vissa privata vårdgivare tillämpas. Som underlag för denna uppföljning har WSP Analys & Strategi på uppdrag av Konkurrensverket gjort en kartläggning av de anmälningar om ersättningsetableringar som lämnats in under det första året efter lagändringarna, det vill säga under perioden 1 april 2009 – 31 mars 2010.

Uppdraget redovisas i föreliggande rapport som sammanställts av Anna Johansson WSP Analys & Strategi.

Stockholm i juni 2010

Fredrik Bergström
Affärsområdeschef
WSP Analys & Strategi

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
1 INLEDNING	3
2 VÅRT UPPDRAG	3
3 ANTALET ANMÄLNINGAR TOTALT	5
4 KARTLÄGGNING AV ANMÄLNINGARNA.....	7
4.1 Redovisning av svar från kartläggningen	7
5 HUR UPPLIVEDES PROCESSEN?	15
5.1 Redovisning av svar från intervjuerna.....	15
6 SAMLAD BILD AV FÖRSTA ÅRET EFTER LAGÄNDRINGEN.....	19
BILAGA 1 – FRÅGEFORMULÄR ANMÄLNINGAR.....	21
BILAGA 2 – FRÅGEFORMULÄR INTERVJUER.....	23
BILAGA 3 – SVAR PÅ INTERVJUFRÅGA 6B.....	27
BILAGA 4 – SVAR PÅ INTERVJUFRÅGA 7B.....	29

Sammanfattning

Den 1 april 2009 infördes en lagändring som gör det möjligt för privatpraktiserande läkare och sjukgymnaster som verkar under den så kallade nationella taxan att överlåta sin rätt till ersättning till en efterträdare. Detta kallas för ersättningsetablering.

Konkurrensverket har fått i uppdrag av regeringen att genomföra en uppföljning av hur de ovan beskrivna lagändringarna avseende ersättningsetablering för vissa privata vårdgivare tillämpas. WSP Analys & Strategi har fått i uppdrag att kartlägga de anmälningar om ersättningsetableringar som lämnats in under 12-månadersperioden som följt på lagändringen, dvs. tiden från och med den 1 april 2009 till och med den 31 mars 2010.

Totalt sett inkom 376 anmälningar om ersättningsetableringar under det första året efter lagändringen, dvs. mellan den 1 april 2009 och den 31 mars 2010. Fördelningen mellan sjukgymnaster och läkare är relativt jämn med en liten övervikt åt läkare. Det är de tre största landstingen – Stockholm, Västra Götaland samt Skåne – som tillsammans står för lite drygt 70 procent av alla anmälningar. Av dessa sker flest anmälningar i Stockholms landsting.

Merparten av anmälningarna, två tredjedelar, lämnades in under det första halvåret, något som bör vara en effekt av att många läkare och sjukgymnaster inväntade lagändringen och sedan lämnat in sina anmälningar i nära anslutning till att den trädde i kraft den 1 april 2009. Många som lämnat in en anmälan uppger också att de velat sälja sin verksamhet tidigare om det varit möjligt.

Av de inkomna anmälningarna gick 68 procent vidare till upphandling. Anledningar till att en anmälan inte går vidare till upphandling är exempelvis att läkaren inte bedöms ha relevant specialistkompetens, att läkaren/sjukgymnasten kan få ersättning inom ramen för ett valfrihetssystem eller att verksamheten inte bedöms vara aktiv.

För sju av tio anmälningar (69 %) som gick vidare till upphandling under första halvåret skedde också en tilldelning av ett avtal. Under andra halvåret var merparten av ärendena ännu inte avgjorda vid tiden för datainsamling, men för dem som kommit till ett avslut så uppgick andelen anmälningar där en tilldelning skett till ungefär densamma (73 %). Totalt sett så innebär detta att det genomförts 133 stycken ersättningsetableringar under första året efter lagändringen och att ytterligare 61 anmälningar gått vidare till upphandling men där tilldelning ännu ej hunnit ske.

De flesta läkare/sjukgymnaster, ca två tredjedelar, som lämnat in en anmälan om ersättningsetablering uppfattar att de blivit korrekt bemötta av landstingets personal och ungefär hälften upplever att handläggningen av deras ansökan gått korrekt till. Det finns dock en del missnöje med processen som framför allt gäller långa handläggningstider, bristande information och tolkningssvårigheter när det gäller regelverket.

1 Inledning

Den 1 april 2009 infördes en lagändring som gör det möjligt för privatpraktiserande läkare och sjukgymnaster som verkar under den så kallade nationella taxan att överlåta sin rätt till ersättning till en efterträdare. Läkaren eller sjukgymnasten som vill överlåta sin verksamhet säger i samband med överlåtelsen upp sin rätt till ersättning enligt den nationella taxan och gör det möjligt för den som övertar verksamheten att teckna ett samverkansavtal med landstinget.

Detta kallas för ersättningsetablering och processen inleds med att den läkare/sjukgymnast som är intresserad av en ersättningsetablering anmäler detta till landstinget. Landstinget handlägger anmälningarna och genomför sedan en upphandlingsprocess där ansökningar om att överta verksamheten tas emot och hanteras av landstinget. Landstinget utser därefter den som uppfyller alla krav enligt ansökningsinbjudan och som lämnat det högsta anbudet. Ett överlåtelseavtal tecknas sedan mellan säljare och köpare. Säljaren säger upp sin etablering och landstinget tecknar ett samverkansavtal med den nya köparen.

Konkurrensverket har fått i uppdrag av regeringen att genomföra en uppföljning av hur de ovan beskrivna lagändringarna avseende ersättningsetablering för vissa privata vårdgivare tillämpas.

2 Vårt uppdrag

WSP Analys & Strategi har fått i uppdrag att lämna underlag till Konkurrensverket rörande deras uppföljning av ersättningsetableringarna. Vårt uppdrag har bestått i att kartlägga de anmälningar om ersättningsetableringar som lämnats in under första 12-månadersperioden efter lagändringen. Hur många är de, hur har de processats och har de resulterat i faktiska ersättningsetableringar? Vårt uppdrag har också innefattat att samla in synpunkter om processen från de läkare och sjukgymnaster som lämnat in anmälningar om ersättningsetableringar.

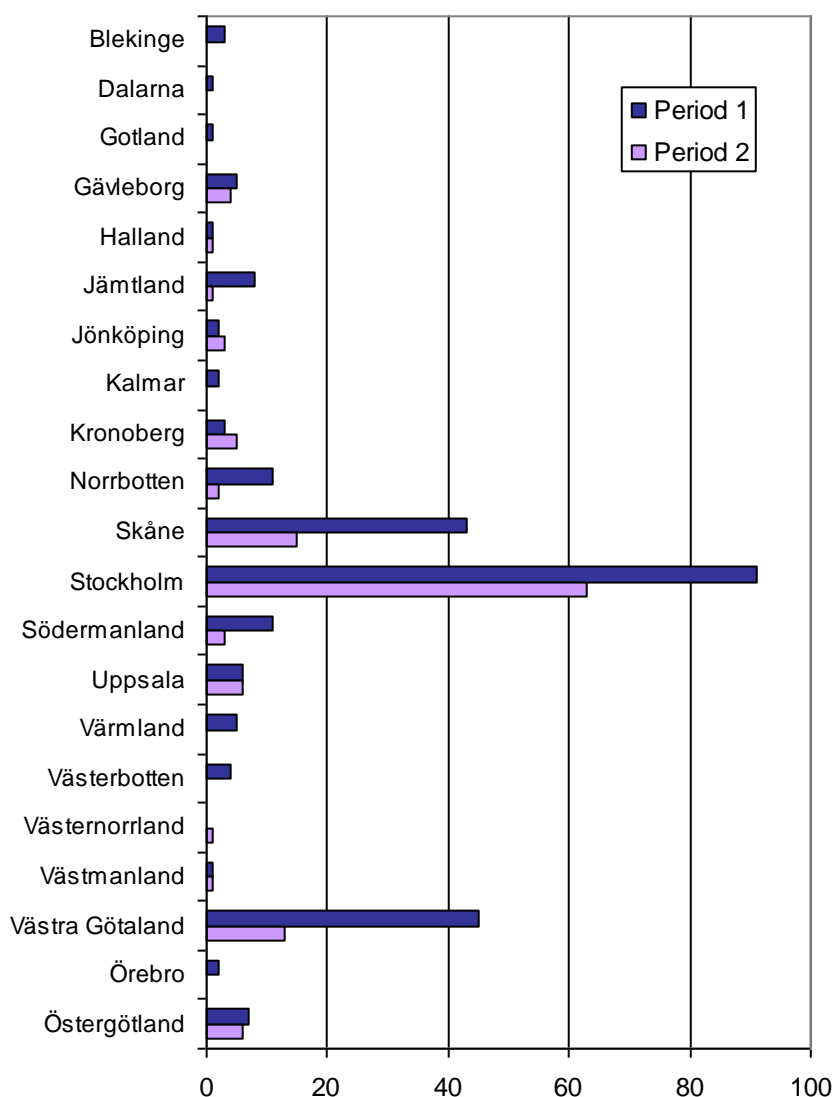
Vårt uppdrag genomfördes i flera steg. Uppdraget har som sagt omfattat 12-månadersperioden som följt på lagändringen den 1 april, dvs. tiden från och med den 1 april 2009 till och med den 31 mars 2010. Av praktiska skäl så delades dock året upp i två undersökningsperioder på ett halvår vardera, dvs. den första undersökningsperioden varade mellan 1 april 2009 – 30 september 2009, och den andra mellan 1 oktober 2009 – 31 mars 2010.

Mer konkret så har följande insamlingsaktiviteter genomförts inom uppdraget:

- I ett första steg togs inledande kontakter med alla landsting för att samla in en uppgift om hur många anmälningar om ersättningsetableringar som inkommit under första halvåret. Detta för att få en bild av omfattningen.
- I ett andra steg samlades detaljer in kring respektive anmälan under det första halvåret från handläggarna på landstingen.
- I ett tredje steg togs kontakter med de läkare och sjukgymnaster som lämnat in en anmälan om ersättningsetablering under första halvåret och intervju gjordes kring deras erfarenheter.
- Avslutningsvis upprepades kartläggningen av anmälningarna, dvs. hur många som lämnats in och detaljer kring varje anmälan, för de anmälningar som lämnats in under det andra halvåret som följde på lagändringen.

3 Antalet anmälningar totalt

I ett första steg av vårt uppdrag togs kontakter med alla landsting för att få en bild av det totala antalet anmälningar om ersättningsetableringar som inkommit under det första året efter det att lagändringen trädde i kraft den 1 april 2009. Kartläggningen gjordes vid två tillfällen, en för första halvåret, dvs. för perioden 1 april 2009 – 30 september 2009, och en för andra halvåret, dvs. för perioden 1 oktober 2009 – 31 mars 2010.

Figur 1. Antalet inkomna anmälningar om ersättningsetableringar under period 1 (1 april 2009-30 sep 2009) respektive period 2 (1 okt 2009-31 mar 2010)

Totalt sett inkom 376 anmälningar om ersättningsetableringar under det första året efter lagändringen. Merparten av dessa, två tredjedelar (252 stycken), inkom under det första halvåret medan den resterande tredjedelen (124 stycken) inkom under det andra halvåret. Att antalet anmälningar under första halvåret är så pass många fler bör vara en effekt av att många läkare/sjukgymnaster väntat in lagändringen och sedan lämnat in sina anmälningar i nära anslutning till att lagändringen trädde i kraft den 1 april 2009.

De tre största landstingen, Stockholm, Västra Götaland samt Skåne, står tillsammans för lite drygt 70 procent av alla anmälningar. Detta gäller såväl period 1 som period 2. Flest anmälningar, 154 stycken, har gjorts i Stockholms landsting.

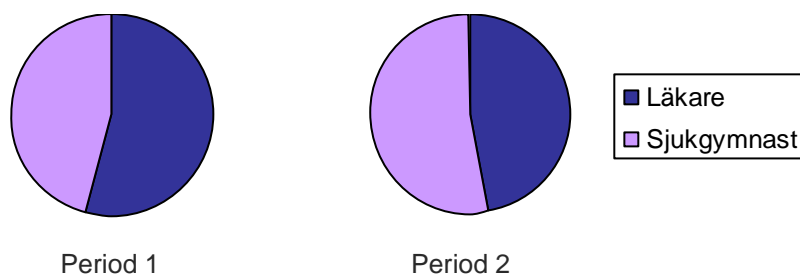
Elva av landstingen har fått in högst fem anmälningar sett till hela året. Alla landsting har dock fått in åtminstone en anmälan totalt sett.

4 Kartläggning av anmälningarna

Från landstingen har mer detaljerad information kring respektive anmälan samlats in. Uppgifterna som samlats in är bl.a. huruvida det är en läkare eller sjukgymnast som lämnat in anmälan, om den gått vidare till upphandling och i så fall utfall av upphandlingsprocessen. För en mer detaljerad lista över vilka uppgifter som har samlats in se bilaga 1.

4.1 Redovisning av svar från kartläggningen

Fördelningen mellan läkare och sjukgymnaster tenderar att vara relativt jämn. Det är relativt sett något fler läkare som lämnat in anmälningar om ersättnings-etableringar under första halvåret medan det omvända förhållandet gäller för andra halvåret. Sett till hela året så innebär detta att 52 procent av anmälningarna lämnades in av läkare och 48 procent av sjukgymnaster.

Figur 2. Vem lämnade in anmälningen – en läkare eller en sjukgymnast?

I de fall en läkare lämnat in anmälan om ersättningsetablering har information om läkarens specialitet samlats in. Dessa uppgifter redovisas i tabellen nedan. Under första halvåret efter lagändringen inkom en relativt stor andel anmälningar, ca en fjärdedel, från läkare inom allmän medicin. Denna andel sjönk betydligt till andra halvåret då endast ett fåtal anmälningar kategoriserats som från allmänläkare. Andra områden med relativt sett många anmälningar är under första halvåret psykiatri, invärtes medicin och gynekologi/obstetrik och under andra halvåret gynekologi/obstetrik, invärtes medicin, psykiatri och kirurgi.

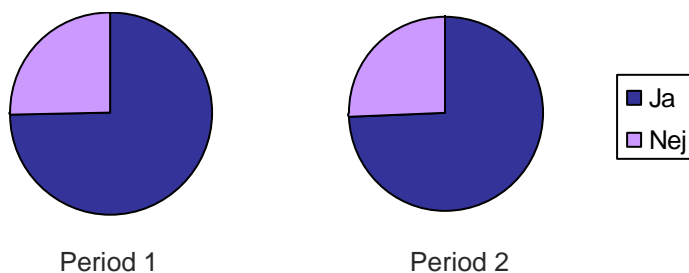
Tabell 1. Om anmälan inlämnad av läkare – vilken specialitet har läkaren?

Specialitet läkare	Period 1		Period 2	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Allmän medicin	33	24%	2	3%
Invärtes medicin	14	10%	9	16%
Barn- och ungdomsmedicin	6	4%	3	5%
Geriatrisk	1	1%	0	0%
Dermatologi	6	4%	3	5%
Allmän psykiatri	27	20%	8	14%
Allmän kirurgi	7	5%	7	12%
Gynekologi/obstetrik	12	9%	10	17%
Urologi	4	3%	2	3%
Neurologi	3	2%	1	2%
Ortoped	8	6%	3	5%
Opererande specialitet	3	2%	1	2%
Öron, näsa, hals	5	4%	6	10%
Ögonsjukdomar	3	2%	3	5%
Ej svar	4	3%	0	0%
Totalt läkare	136	100%	58	100%

Sjukgymnaster	116	66
Totalt antal anmälningar	252	124

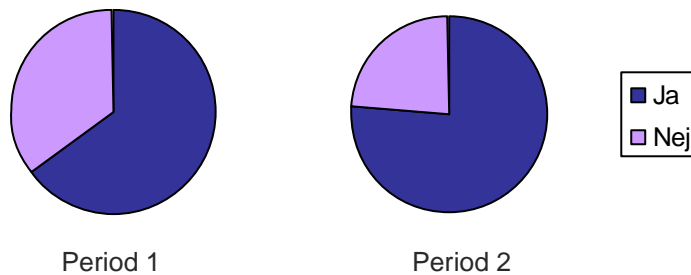
Ett av kraven för att en ersättningsetablering ska kunna genomföras är att den verksamhet som det gäller måste vara aktiv. Med detta menas att läkaren/sjukgymnasten måste arbeta på heltid. Landstingen bedömer att tre fjärdedelar (74 %) av de verksamheter som anmälningar om ersättningsetableringar lämnats in för kan anses vara aktiva. Denna andel är precis den samma i såväl period 1 som i period 2.

Figur 3. Bedrev anmälaren aktivt verksamhet enligt den nationella taxan? (Ej avgjort/Ej svar är exkluderat)

Under det första halvåret efter lagändringen, då merparten av anmälningarna kom in, gick ca två tredjedelar (65 %) vidare till upphandling.¹ Denna andel ökade till tre fjärdedelar (76 %) under andra halvåret. Totalt sett under hela året så har 68 procent av alla anmälningar om ersättningsetableringar gått vidare till en upphandling.

Figur 4. Har anmälan gått vidare till upphandling?
(Ej avgjort/Ej svar är exkluderat)

Att anmälningarna inte gått vidare till upphandling beror inte på att beslut ännu ej tagits (detta är bara fallet för två ärenden vid tidpunkten för datainsamlingen). Anledningarna till att landstingen inte väljer att gå vidare till upphandling är olika i olika landsting. Det finns begränsningar i rätten till ersättningsetableringar som t.ex. säger att den som lämnar anmälan måste vara aktiv, att den övertagande läkaren måste ha relevant specialistkompetens och att avtal inte heller får tecknas med läkare/sjukgymnaster som kan få ersättning inom ramen för ett valfrihetssystem. Det senare innebär att ersättningsetableringar inte kan genomföras inom allmänmedicin i landsting som infört vårdval.

Att det rör sig om allmänmedicin har också under första halvåret uppgivits som orsak till att inte gå vidare med upphandling i flera fall, alla i Västra Götalandsregionen. Andra har uppgett att det rör sig om anmälningar där ersättning kan fås inom ramen för vårdvalssystemet (framför allt anmälningar i Skåne). Många anmälningar har heller inte gått vidare till upphandling till följd av att läkaren/sjukgymnasten inte bedömts vara aktiv.

Under period 2, andra halvåret, så är anledningen till att anmälningarna inte går vidare till upphandling i närmast uteslutande att den som lämnat den inte bedöms uppfylla kravet på att vara aktiv. I nästan alla fall så lämnades de anmälningar som inte gick vidare till upphandling in i Stockholms län under andra halvåret.

---

¹ Processen är egentligen ingen regelrätt upphandling, men liknar i mångt och mycket en upphandling så detta är det begrepp som används här.

Tabell 2. Om nej, vad är grunden för att inte gå vidare med upphandlingen?

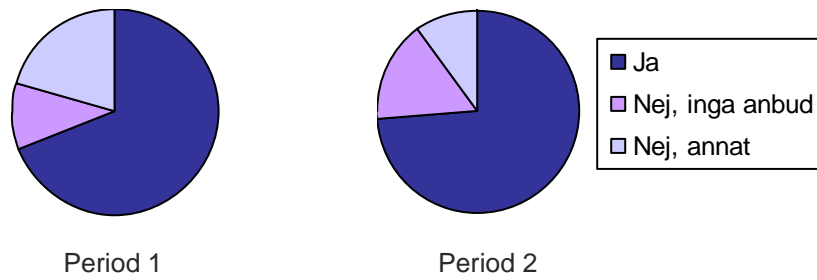
	Period 1		Period 2	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Ej aktiv/uppfyller ej heltidskravet	43	48%	25	76%
Ingår i vårdavtal	3	3%	0	0%
Rätt till ersättning enligt vårdvalssystemet	22	25%	0	0%
Ej relevant specialistkompetens	13	15%	0	0%
Tillbakadragen ansökan	7	8%	3	9%
Ej avgjort	0	0%	5	15%
Ej svar	1	1%	0	0%
Summa anmälningar som inte gick till upphandling	89	100%	33	100%

Landstinget ombesörjde sedan att annonsering kring ersättningsetableringen gjordes med inbjudan att inkomma med anbud. I de allra flesta fall skedde annonseringen på landstingets hemsida i kombination med i något annat forum. Den vanligaste kombinationen under såväl första som andra halvåret var landstingets hemsida och Allego/Anbudsjournalen.

Tabell 3. Var skedde annonseringen?

	Period 1		Period 2	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Allego/Anbudsjournalen	3	2%	2	2%
E-avrop	1	1%		0%
OPIC	17	10%	9	10%
Landstingets hemsida	2	1%		0%
Landstingets hemsida + Allego/Anbudsjournalen	92	56%	54	59%
Landstingets hemsida + Antura	24	15%		0%
Landstingets hemsida + E-avrop	4	2%		0%
Landstingets hemsida +OPIC	16	10%	8	9%
Flertalet annonsplatser	1	1%	1	1%
Ej svar/Ej avgjort	3	2%	17	19%
Summa anbud som gick till upphandling	163	100%	91	100%

För sju av tio anmälningar (69 %) som gick vidare till upphandling under första halvåret skedde också en tilldelning av ett avtal. Under andra halvåret var merparten av ärendena inte avgjorda vid tiden för datainsamling, men för dem som kommit till ett avslut så uppgick andelen anmälningar där en tilldelning skett till en liknande andel (73 %).

Figur 5. Har tilldelning skett (bland de anmälningar som gick vidare till upphandling)?
(Ej avgjort/Ej svar är exkluderat)

I de fall anmälan inte gick vidare till en tilldelning så berodde det på att det i flera fall inte inkommit några anbud. I genomsnitt inkom 3,4 anbud per anmälan som annonserades ut under första halvåret och denna siffra ökade till 4,6 för andra halvåret. Spridningen var dock mycket stor. Många utannonseringar ledde som sagt inte till några anbud alls medan anbuden i enstaka fall kunde uppgå till upp mot 24 stycken. Vanligast var att 1 till 3 stycken anbud inkom.

Tabell 4. Antal inkomna anbud per anmälan

Antal inkomna anbud	Frekvens	
	Period 1	Period 2
0	17	5
1	32	8
2	27	3
3	18	1
4	7	1
5	9	4
6	4	2
7	1	2
8	1	0
9	4	0
10	4	0
11	0	0
12	2	0
13	1	0
14	0	0
15	0	0
16	1	0
17	0	0
18	1	0
19	0	0
20	0	0
21	1	1
22	1	1
23	0	0
24	0	1
ej svar	31	1
Övrigt svar*	1	0
ej klart	0	61
Summa	163	91

*Fel i upphandlingsunderlaget ledde till att alla inkomna anbud var ogiltiga.

Inkomna anbud kan uteslutas. Detta kan ske då anbudet exempelvis är ofullständigt, då anbudsgivaren har fel specialitet eller då den erbjudits en annan etablering. I mellan 20 och 25 procent av ärendena är det ett eller flera anbud som utesluts. Andelen är densamma såväl första halvåret som andra.

Tabell 5. Grund för uteslutning av inkomna anbud

	Period 1	Period 2
Erbjudits annan etablering/samverkan	9	4
Fel specialitet	2	
För sent inkommet/ofullständigt anbud	9	1
Allvarliga fel i yrkesutövning	1	
Avbröts/togs tillbaka	2	
Annat	3	1
Summa ärenden där anbud uteslutits	26	6

Tilldelning sker sedan till den anbudsgivare som lämnat högst pris, såtillvida att den inte drar tillbaka sitt anbud eller att det är felaktigt på något sätt. I det närmaste alla de fall där tilldelning skett har också tilldelningen gjorts till det anbud med högst pris. I de få fall där tilldelningen skett till ett anbud med lägre pris så har anledningen i nästan alla fall varit att den med högst pris redan erbjudits/tilldelats en annan etablering.

5 Hur upplevdes processen?

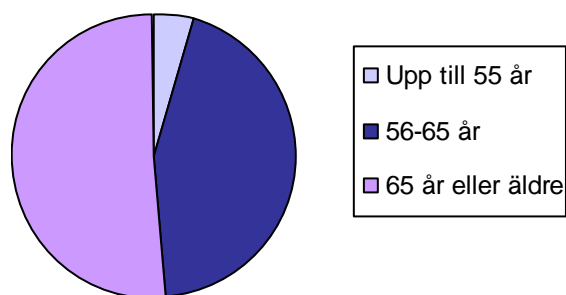
Alla de läkare och sjukgymnaster som lämnade in en anmälan om ersättnings-etablering under första halvåret efter lagändringen, dvs. under perioden 1 april 2009 – 30 september 2009, söktes för en intervju. Syftet med intervjun var att få läkarna och sjukgymnasternas syn på hur processen fungerat och bakgrunden till deras ansökan.

Intervjuerna genomfördes via telefon. Frågeformuläret återfinns i bilaga 2.

Totalt lämnades som nämnts ovan 252 anmälningar in under första halvåret. Av dessa genomfördes intervjuer med 153 sökande.

5.1 Redovisning av svar från intervjuerna

Lite drygt hälften av de läkare/sjukgymnaster som lämnade in en anmälan om ersättningsetablering under första halvåret var 65 år eller äldre. Lite drygt fyra av tio var mellan 55 och 65 år medan endast var tjugonde var yngre än 56 år.

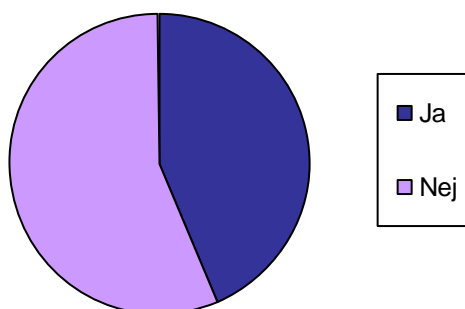
Figur 6. Ålder på de svarande

Att det är många äldre som lämnar in en anmälan avspeglar sig också när det gäller av vilken orsak de vill sälja eller överlåta verksamheten. Tre av fyra uppger att anledningen till att de vill överlåta verksamheten är att de avser gå i pension. Drygt en av tio (12 %) uppgår bristande hälsa som skäl till att de vill överlåta verksamheten.

Tabell 6. Varför sälja/överlåta verksamheten?

Varför sälja/överlåta verksamheten?	Antal svar	Andel
Går i pension	112	73%
Avser att flytta	9	6%
Bristande hälsa	18	12%
Byter till annan sysselsättning, samma verksamhetsområde	3	2%
Byter till annan sysselsättning, annat verksamhetsområde	3	2%
Annan orsak	8	5%
Summa	153	100%

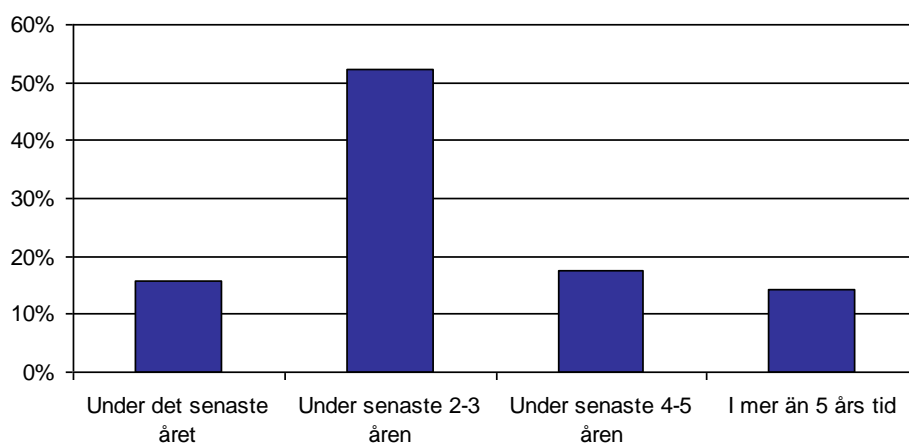
En tolkning av de tidigare uppgifterna från handläggarna runt om i landet var att många väntat in lagändringen och lämnat in sin anmälan. Detta då relativt många anmälningar lämnades in relativt kort efter det att lagändringen trädde i kraft 1 april 2009. På en direkt fråga är det också relativt många, 44 procent, som anger att de velat sälja tidigare om det varit möjligt.

**Figur 7. Hade du velat sälja din verksamhet tidigare om det varit möjligt?
"Vet ej"-svar exkluderade**

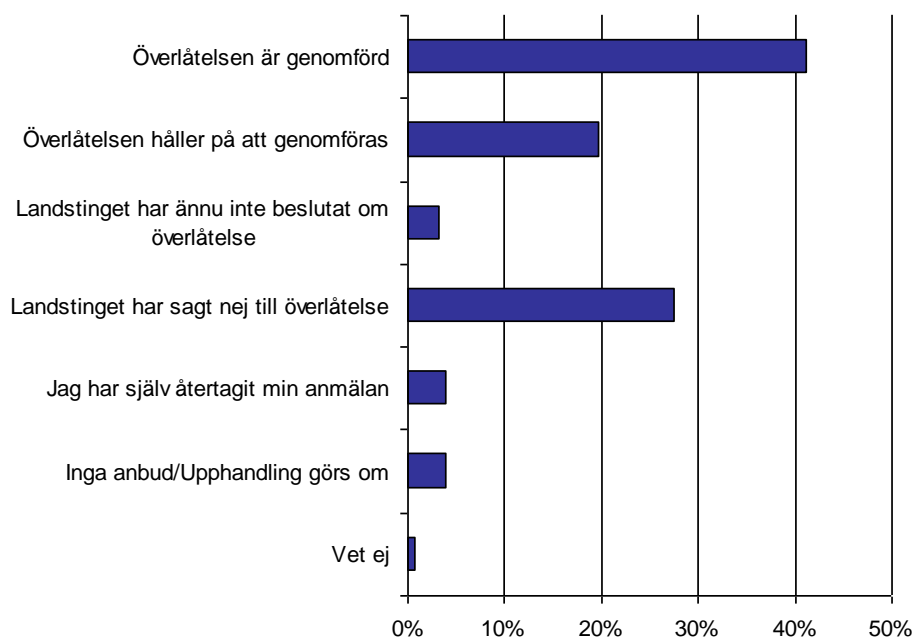
Merparten, 52 procent, av dem som uppger att de velat sälja tidigare säger sig ha velat göra detta under en 2-3-årsperiod. Det finns dock de, 14 procent, som velat sälja så länge som i mer än 5 års tid.

Figur 8. Sedan hur länge har du velat sälja din verksamhet?
"Vet ej"-svar exkluderade

Bland dem som intervjuats så är deras ärende klart, dvs. överlåtelsen är genomförd, i drygt fyra av tio fall (43 %) medan överlåtelseprocessen håller på för en femtedel. Omkring tre av tio har dock fått nej till överlåtelse och några få väntar fortfarande på besked.

Figur 9. Var befinner sig din anmälan i processen?

Två tredjedelar (66 procent) av alla som intervjuats upplever att de blivit korrekt bemötta av landstingets handläggare under behandlingen av deras anmälan. De som inte ansåg sig korrekt bemötta fick svara på varför. I bilaga 3 återges svaren på denna fråga i klartext. Sammanfattningsvis kan man säga att många upplever att det drar ut på tiden och att informationen som de fått är otillräcklig. De finns de som velat diskutera anledningar till avslag men inte fått gehör för detta. Många påtalar att handläggarna var svåra att nå, någon nämner att det kan bero på att arbetsbelastningen hos handläggarna är stor (enligt uppgift från handläggarna själva). Flera upplever också att de bollats runt, vilket kan resultera i att de besked som lämnas blir olika från olika handläggare.

En annan fråga gällde huruvida man upplevde att anmälan blivit korrekt behandlad av landstinget under processens gång. Här var andelen som instämde lägre, lite drygt hälften, eller 53 procent, upplevde att deras anmälan blivit korrekt behandlad. Även här fick de som svarade nej gå vidare och uppge skälet till detta. En lista över alla svaren återfinns i bilaga 4. Generellt så sammanfaller många av skälen här med de som angavs på föregående fråga, vilket inte är så konstigt då upplevelsen av bemötande hänger ihop med upplevelsen av hur anmälan blivit behandlad. Många av de kommentarer som anges här gäller att processen är långsam och i vissa fall krånglig. Dessutom är det många som uppger att det varit problem med tolkningen av vad som begränsar rätten till överlåtelse. Många har fått avslag på sin anmälan men sedan överklagat och fått rätt (flera väntar på besked kring sitt överklagande).

En ytterligare fråga som ställdes på samma tema som ovan var om det förekommit några problem under överlåtelseprocessen. Här är det endast en fjärdedel, 26 procent, som uppger att det förekommit problem. De problem som anges gäller framför allt långa handläggningstider. Annat som nämns är bristande information som påverkat processen och flera har synpunkter på att den annonsering som landstingen gör inte är tillräcklig.

6 Samlad bild av första året efter lagändringen

Totalt sett inkom 376 anmälningar om ersättningsetableringar under det första året efter lagändringen, dvs. mellan den 1 april 2009 och den 31 mars 2010. Fördelningen mellan sjukgymnaster och läkare är relativt jämn med en liten övervikt åt läkare.

Det är de tre största landstingen – Stockholm, Västra Götaland samt Skåne – som tillsammans står för lite drygt 70 procent av alla anmälningar. Av dessa sker flest anmälningar i Stockholms landsting.

Merparten av anmälningarna, två tredjedelar, lämnades in under det första halvåret, något som bör vara en effekt av att många läkare och sjukgymnaster inväntade lagändringen och sedan lämnat in sina anmälningar i nära anslutning till att den trädde i kraft den 1 april 2009. Många som lämnat in en anmälan uppger också att de velat sälja sin verksamhet tidigare om det varit möjligt.

Av de inkomna anmälningarna gick 68 procent vidare till upphandling. Anledningen till att en anmälan inte går vidare till upphandling varierar något mellan första och andra halvåret efter lagändringen. Under första halvåret nekades exempelvis flera läkare/sjukgymnaster ersättningsetablering till följd av att de inte bedömdes ha relevant specialistkompetens. Detta kan också förklara varför det är betydligt färre allmänläkare som lämnar in en anmälan under andra halvåret. Detta då de kan ha sett hur reglerna tillämpats och gjort bedömningen att de inte kommer att få ett ja på sin anmälan.

Ett annat skäl till att anmälningarna stoppas är att en ersättningsetablering inte kan bli aktuell för läkare/sjukgymnaster som kan få ersättning inom ramen för ett valfrihetssystem. Detta är fallet för en del anmälningar under första halvåret.

Ett tredje skäl till att anmälningarna inte går vidare till upphandling är om verksamheten de avser inte bedöms vara aktiv. Andelen verksamheter som inte bedöms vara aktiva uppgår till ca en fjärdedel under hela året och detta är som sagt en anledning till att anmälningarna inte går vidare till upphandling, framför allt under andra halvåret då övriga nämnda orsaker ovan inte längre förekommer i någon större utsträckning.

För sju av tio anmälningar (69 %) som gick vidare till upphandling under första halvåret skedde också en tilldelning av ett avtal. Under andra halvåret var merparten av ärendena ännu inte avgjorda vid tiden för datainsamling, men för dem som kommit till ett avslut så uppgick andelen anmälningar där en tilldelning

skett till en liknande andel (73 %). Totalt sett så innebär detta att det genomförts 133 stycken ersättningsetableringar under första året efter lagändringen och att ytterligare 61 anmälningar gått vidare till upphandling men där tilldelning ännu ej hunnit ske.

Avslutningsvis några ord om processen så som de läkare och sjukgymnaster som lämnat in en anmälan om ersättningsetablering uppfattar den. Majoriteten anser att de blivit korrekt bemötta av landstingets handläggare och ungefär hälften upplever att handläggningen av deras ansökan gått korrekt till. Detta innebär dock att ungefär en tredjedel upplever att de inte blivit korrekt bemötta av landstingets personal under handläggningen av deras anmälan. Lite knappt hälften upplevde också att deras anmälan inte hanterades korrekt. De anledningar till missnöje med handläggningen som framfördes var till viss del de samma för de två frågeställningarna (dvs. för såväl bemötande som formell hantering). De skäl som nämndes till varför man var missnöjd med processen var framför allt att processen kändes utdragen, att det var svårt att få kontakt med handläggare i önskad utsträckning och att informationen i en del fall var bristfällig. Dessutom är det många som uppger att det varit problem med tolkningen av vad som begränsar rätten till överlåtelse. Flera har fått avslag på sin anmälan men sedan överklagat och fått rätt (flera väntar också vid tidpunkten för datainsamlingen på besked kring sitt överklagande).

Bilaga 1 – Frågeformulär anmälningar

Frågeformulär som användes vid insamling av uppgifter rörande inkomna anmälningar om ersättningsetablering

- 1a Datum när anmälan kom in (perioden 1/4 till 30/9 2009)
- 1b Namn på anmälaren
- 1c Läkare/sjukgymnast
- 1d Om läkare - vilken specialitet
Bedrev anmälaren aktivt verksamheten enligt nationella taxan? (Ja/Nej)
- 1e
- 2a Har anmälan gått vidare till upphandling (ja/nej)
- 2b Om nej, avser landstinget gå vidare med upphandling (ja/nej/ej avgjort)
- 2c Om nej, vad är grunden för att inte gå vidare med upphandlingen

- 3a Datum för annonsering
- 3b Var skedde annonseringen
- 3c Sista ansökningsdag

- 4a Har tilldelning skett (ja/nej)
- 4b Om ja, datum för tilldelning
- 4c Om nej, beräknat datum för tilldelning

- 5a Antal inkomna anbud (se även avsnitt 8 nedan)
- 5b Har något anbud uteslutits (ja/nej)
- 5c Om ja, vad var grunden för uteslutning

- 6a Gick avtalet till högsta givna anbud (ja/nej)
- 6b Om nej, grund för att välja lägre anbud

- 7a Förändrades villkoren i samverkansavtal (ja/nej)
- 7b Hur förändrades villkoren

- 8a Anbudsgivare 1 samt kontaktuppgift
- 8b Anbudsgivare 2 samt kontaktuppgift
- 8c Anbudsgivare 3 samt kontaktuppgift
lägg till fler anbudsgivare om det är aktuellt

- 9a Ev. kommentarer

Bilaga 2 – Frågeformulär intervjuer

Frågeformulär som användes vid telefonintervjuer bland de läkare/sjukgymnaster som lämnat in anmälningar om ersättningsetablering under första halvåret efter lagändringen (1 april 2009 – 30 september 2009).

Undersökning kring ersättningsetableringar

Jag ringer på uppdrag av Konkurrensverket. Den 1 april förra året ändrades lagen kring ersättningsetableringar för vissa privata vårdgivare och vi genomför nu en undersökning kring hur lagändringarna tillämpas runt om i landet.

En kartläggning har gjorts där vi fått uppgifter från landstingen om de anmälningar om ersättningsetableringar som inkommit mellan 1 april och 30 september 2009. Nu vill vi intervjua de läkare och sjukgymnaster som lämnat in en sådan anmälan för att få mer information om hur lagen fungerar. Intervjun tar ca x minuter.

1. Din ålder?

_____ år

2. Varför vill du sälja/överlåta din verksamhet)?

Går i pension

Avser att flytta

Bristande hälsa

Byter till annan sysselsättning inom samma verksamhetsområde

Byter till annan sysselsättning inom annat verksamhetsområde

Annan orsak: _____

3. Hade du velat sälja din verksamhet tidigare om det hade varit möjligt?

Ja

Nej → Gå till fråga 5

Vet ej

4. Sedan hur länge har du velat sälja verksamheten?

Under senaste året

Under senaste 2-3 åren

Under senaste 4-5 åren

I mer än 5 års tid

Vet ej

5. Var befinner sig din anmälan i processen – är överlåtelsen genomförd, är ärendet pågående eller har landstinget sagt nej till överlåtelse?

Överlåtelsen är genomförd

Överlåtelsen håller på att genomföras

Landstinget har ännu inte beslutat om överlåtelse

Landstinget har sagt nej till överlåtelse

Jag har själv återtagit min anmälan

Vet ej

6. Upplever du att du blivit korrekt bemött av landstingets handläggare under behandlingen av din anmälan?

Ja

Nej (→ Om nej, på vilket sätt: _____)

Vet ej

7. Upplever du att din anmälan blivit korrekt behandlad av landstinget under processens gång?

Ja

Nej (→ Om nej, på vilket sätt:: _____)

Vet ej

8. Har det förekommit några problem under överlåtelseprocessen?

Ja

Nej → Gå till fråga 10

Vet ej

9. Vilka problem?

Lång handläggningstid

Inga inkomna anbud

Annat: _____

10. Hur länge har du arbetat enligt nationella taxan?

Sedan _____ (årtal)

Vet ej

11. Har du arbetet enligt taxan hela tiden sedan dess?

Ja

Nej. gjort ett eller flera uppehåll

Vet ej

12. Arbetar du ensam eller har du delat lokaler med någon annan?

Arbetar ensam → AVSLUTA

Delat lokal med andra

13. Vem har du delat lokal med, annan taxeläkare, sjukgymnast eller annan vårdverksamhet?

Annan taxeläkare

Sjukgymnast

Annan vårdverksamhet

Annat

Tack för din medverkan!

Bilaga 3 – Svar på intervjufråga 6b

Angivna svar på frågan om – På vilket sätt upplever du att du inte blivit korrekt bemött?

- De har inte bemött mig alls, all kontakt har skett från min sida.
- Uruselt - ingen information, de går inte att kontakta och är snorkiga och oförskämda.
- Mötte "administrativt motstånd" först, tjänstemännen sa nej. Gick då till politiker och fick gehör för att överlåtelse skulle tillåtas även här (Gävleborg). Därefter har vi bara fått hjälp och stöd från tjänstemännen.
- Visst motstånd mot privata vårdgivare, ser oss som ett hot
- Har varit mycket fram och tillbaka kring det här, ingen som vet och stor osäkerhet. De har jobbat emot ersättningsetableringar, vill själva hålla i vart pengarna går.
- Jag ville veta vilka bud som inkommit men fick till svar att de inte hade tid, det var semestrar och de hoppades att jag inte ville informationen för nöjes skull eftersom de hade så mycket att göra
- Mötte två handläggare varav den ena var kunnig. Den andra var inte så insatt: annonserade utan att tala om vilken specialitet det gällde samt satte 3 veckors ansökningstid.
- Behandlade mig som om jag var mindre vetande
- Jag fick ingen information under tiden upphandlingen pågick pga. sekretess. När jag efteråt ville veta hur många anbud som kommit in och vad de låg på fick jag inte det, först skulle det avgöras vid något sammanträde och sen har jag inte hört något.
- På dem (lst) lät det som att det inte finns eller skulle finnas någon efterfrågan
- Väldigt svåra att få tag på handläggarna.
- Stort ointresse från lst, tog lång tid innan något hände. När jag kontaktade handläggaren blev jag hänvisad till en annan, när jag väl nådde den personen blev jag hänvisad tillbaka till första personen, tog 4-5 månader innan jag fick svar.
- Ganska snorkiga, en maskin som bara rullar på, upplever att de hade bestämt sig och att det inte gick att diskutera.
- Tjänstemännen har för stort ansvar, kan inte verksamheten. Fick inte deras brev med avslag, sändes enligt dem förra sommaren, kom till mig för några veckor sedan (februari).
- Säger emot sig själva, säger att de är tjänstemän som har fått order att göra så eller så. Får aldrig tag på ansvarig, går inte att nå.
- Fick bara ett "nej", inte intresserade av att diskutera med mig, ex kunde jag kanske sålt till ett värde av halva min etablering

- Dålig/ingen information, vi fick inte veta nåt. Tog tid innan det kom igång och under den tiden fick jag ingen info alls.
- De nobbade först min rätt till att ha vikarie fast man har rätt till det enligt lagen när man blir 65.
- Lite överlägsen, handläggaren
- Svårt att ta reda på villkoren innan det trädde i kraft, ingen som visste. Har fått olika besked i telefon.
- Arroganta, tydligt att de inte vill ha ersättningsetableringar.
- Respondenten avböjer att besvara frågan
- Sände in ansökan i maj, hörde sen inget trots påstötningar. Fick ett brev i september, daterat nästan en månad tidigare, där de berättade att det var dags. Annonsgick ut den 2/11 och sista dag för anbud var 28/12. Har sen inte hört något men kontaktade dem i mitten på mars och då var tydligen beslut på väg brevlades. Väldigt lång tid tycker jag.
- Hör inte av sig, det drar ut på tiden, de vet inte själva hur de ska göra, de återkommer aldrig när man söker dem
- Det tar tid, allt tar tid. Nu har det gått 4 månader sedan jag kompletterade enligt deras önskan och jag har inte hört nåt.
- De vet inte själva hur det ska gå till, famlar sig fram
- Krånglar till det, och ändrar sig under gången. Har väl sina regler att följa.
- Inget bemötande alls, har inte haft några kontakter.
- De sa bara blankt nej till min ansökan, ingen chans att diskutera varför eller hur det kunde lösas.
- Får inga besked, de hänvisar till sekretess, jag vet inget om hur det går eller om det kommer in anbud.
- Får ingen ordentlig motivering på varför de säger nej, har varit många turer fram och tillbaka men får ingen hjälp av lst. Känns som att de inte lyssnar på oss.
- Upplever att jag blir ignorerad, inga besked ifrån dem.
- Fick inget skriftligt nej, bara telefonsamtal.

Bilaga 4 – Svar på intervjufråga 7b

Angivna svar på frågan om – På vilket sätt upplever du att din anmälan inte blivit korrekt behandlad?

- Tog 1 månad från ansökan till att annonsen lades ut.
- Tog onödigt lång tid innan annonsen kom ut, en annan sökande påtalade för mig att annonsen inte kommit ut. Lades ut först efter 4-5 månader.
- Landstinget (Blekinge) har bestämt att efterträdare måste ingå i vårdvalet, vilket begränsar hur många som kan söka min etablering och vilken ersättning de kan få. Detta är olagligt och mitt fackförbund håller på att överklaga mitt fall.
- Först nekade lst oss att sälja p.g.a. att fria vårdvalet skulle införas. Överklagades i länsrätten som gick på vår linje.
- Vi nekades först rätt till överlåtelse. Efter överprövning i Norrland fick vi dock rätt.
- Lst försökte först att vi, jag och min vikarie som ville överta, skulle sköta det själva utan annonsering.
- Drog ut på tiden. Fick överklaga till Länsrätten där jag fick rätt, väntar nu på lst överklagan.
- Lst hävdar att eftersom fritt vårdval införs behöver de inte låta någon ta över etableringen. Avvaktar svar på överklagan i Länsrätten för Solveig Johansson (Ip 47) och svar väntas i dagarna.
- Lst hävdar att eftersom fritt vårdval införs behöver de inte låta någon ta över etableringen. Överklagas i Länsrätten och svar väntas i dagarna.
- Flera intressenter hörde av sig efter anbudstiden och jag pratade då med landstingen om att göra om det. Lst sade sig inte kunna lova att de tänkte göra om upphandlingen, då valde jag att gå på det anbudet jag fick. Lst kunde varit tydligare i sin annonsering om när anbudstiden gick ut.
- Jag fick inte ta del av ansökningarna och inte heller av annonsen innan den gick ut. Visste ingenting om de sökande, lst tog beslutet själva och meddelade mig efteråt.
- Jag ville överlåta till en person som har jobbat hos mig och som jag vet kan arbetet.
- Processen verkar väldigt krånglig och får inga svar från lst.
- Norrbottens landsting sa nej pga. det fria vårdvalet, tror de vill ha kontroll över verksamheterna. Vi överklagade till Länsrätten som gav mig rätt.
- Fick överklaga för att få igenom överlåtelsen. Också allt var anonymt, fick inte veta vilka som givit anbud eller hur anbudet låg.
- Annonsen som lst "gömde" på sin hemsida var mycket formell och närmast avvisande. Fick annonsera själv i Läkartidningen för att överhuvudtaget ha en chans.
- Viss tröghet i början men när väl Länsrätten sagt ifrån gick det snabbt.

- Väldigt mycket formulär och kontakter fram och tillbaka. Lst har tagit otroligt mycket tid på sig. Alla som söker är anonyma och vi vet inget om människan som söker. Min sökande hade inte de mänskliga resurserna som jag tycker krävs så jag sa nej.
- Fick 4 anbud varav 2 även hade gett anbud på andra etableringar. Mitt högsta anbud, vinnaren, hade även vunnit ett annat anbud, och eftersom det anbudet var ankomststämplat en dag innan anbudet på min etablering kom in, bestämde lst att hon diskades från min etablering. Motiveringen var att hon inte kunde jobba heltid på min etablering eftersom hon tilldelats en annan.
- Jag har inte jobbat heltid de senaste åren och fick därför nej från lst. Jag ville överklaga och hänvisa till perioden när jag jobbade heltid, fram till 2005, men fick nej även på det.
- Ingen har, innan det blev aktuellt med överlåtelse, sagt något om att man måste driva etableringen på heltid, kom som en överraskning. Reglerna gynnar större vårdföretag och inte en-doktorsmottagningar, ex måste mottagningen handikappanpassas. Varför inte gynna en-doktorsmottagningar genom ex övergångsregler?
- Jag är kirurg och urolog, men landstinget ville bara utlysa urolog-tjänsten, i Sverige finns knappt några som endast är urologer, alla är även allmänkirurger vilket gör att egentligen är det endast utländska läkare som kan söka tjänsten. Lst har dock ändrat sig efter diskussioner med mig.
- De har tidigare, innan det blev aktuellt, sagt att etableringen skulle gå att sälja, åtminstone aldrig sagt något annat. Nu har jag fått nej pga. för få patienter. Jag trodde att jag kunde jobba som jag ville.
- Jag har inte själv arbetat fulltid men haft en vikarie men får ändå inte sälja. Samtidigt är det ok med lst att jag jobbar deltid och får ersättning från dem för detta.
- Jag har inte arbetat heltid på min etablering och därför inte nått upp till taket på ersättningen, 2,5 mkr. Därför säger lst blankt nej till överlåtelsen.
- Lst hade som krav att vi skulle ha en stock av patienter, men så jobbar vi inte längre. Därför sa lst först nej, men efter en del argumentation med dem ändrade de sig.
- Jag tyckte att de kunde annonserat i Sjukgymnasttidningen men det ville de inte.
- Tog lång tid, 7 månader innan det blev resultat.
- Orimligt att vi som har vårdavtal inte godkänns för överlåtelse, vi har ju också ersättning från landstinget. Landstingen sa först nej till min ansökan pga att jag har vårdavtal. Jag har ansökt igen senare.
- Vi visste inte spelreglerna i förväg, att man var tvungen att arbeta ett visst antal timmar per vecka med patienter. Jag har varit delvis sjukskriven, vilket gått bra att vara, men när jag ansökte om överlåtelse fick jag veta att jag var diskvalificerad pga detta. Borde talat om det i förväg.

- Lst bestämmer hur detta ska ske, borde vara en överlåtelse enbart mellan mig och den som tar över.
- Lst har inte tidigare sagt att min vikarie arbetat för lite, men när jag nu ansöker om överlåtelse så får jag avslag på grund av detta. Min vikarie hävdar att hon har arbetat så mycket som krävs men jag får ändå inte överlåta.
- De hävdar att jag inte arbetat heltid och beviljade därför inte min ansökan. Jag har då kompletterat med information om vad jag arbetat och forskat med och väntar nu på svar. Har väntat på svar sedan i november -09.
- Respondenten avböjer att besvara frågan
- Att ta så lång tid på sig är inte korrekt varken mot mig eller mot de som söker ta över etableringen.
- Allting är väldigt hemligt, vet inget om hur det går förrän allt är klart
- Min form av etablering har aldrig haft krav på heltid, trots det är det ett krav för överlåtelse
- Jag har varit sjukskriven och inte jobbat på etableringen. Dessutom kräver de heltidsarbete och det finns ingen sjukgymnast som orkar jobba heltid.
- Fick först avslag pga. att jag trappat ner i arbetstid. Vi psykiatriker arbetar inte så som de vill (35h/vecka med patienter), det fungerar inte så. Lst kan inte ha samma regel för alla oavsett specialitet.
- Lst sa först nej till min ansökan pga. att jag inte arbetat tillräckligt mycket. Jag kompletterade då uppgifterna i november och har sen dess inte hört något.
- Visste inte om att jag var tvungen att arbeta heltid för att få sälja etableringen, kom som en överraskning när jag ansökte. Borde blivit informerad tidigare.
- Jag har min etablering vilande, vilket jag fått klartecken på från lst. Men när jag vill sälja den faller det på att den är vilande.
- Två lika höga bud, antingen lottar lst fram en vinnare eller så görs det om. Jag är inne på att det ska göras om men först ska lst bestämma om jag fortfarande är kvalificerad.

WSP Analys & Strategi
Arenavägen 7
121 88 Stockholm-Globen

Telefon 08-688 60 00
Fax 08-688 69 16
www.wspgroup.se

